

Burgemeester en wethouders

Datum 4 december 2023

Onderwerp

Vak B van de Begraafplaats Zuidwolde beschermd status cultuurhistorische waarde geven.

Wij willen

De cultuurhistorische waarde van grafmonumenten binnen vak B van de begraafplaats Zuidwolde behouden en daarnaast ook de zeldzame en hoge natuurwaarden op dit deel van de begraafplaats beschermen.

Wij besluiten

1. In te stemmen met cultuurhistorische beschermd status van alle graven, binnen aangegeven deel, van vak B van de begraafplaats aan de Meppelerweg te Zuidwolde. (Zie bijlage 1, situatietekening)
2. Het ruimen van graven volgens Artikel 19 lid 1 van de Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente De Wolden 2011 voor de graven binnen vak B, niet van toepassing te laten zijn.

Want

1.1. Graven binnen vak B zijn historisch waardevol

Op grond van artikel 24 van de Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente De Wolden 2011 houdt het college een lijst bij van graven die van historische betekenis zijn of waarvan de grafbedekking een opvallende kwaliteit heeft. De criteria voor graven met een historische betekenis of grafdekking met een opvallende kwaliteit worden onderscheiden in twee belangrijke onderdelen:

- a. Personen van historische betekenis;
- b. Graven van opvallende kwaliteit.

Voor de eerste gelden feitelijk alleen biografische overwegingen. Op basis van persoonsgegevens en de betekenis van die persoon bij leven, wordt een overweging gemaakt. Alle andere criteria hebben betrekking op de grafmonumenten. In sommige gevallen kunnen de historische betekenis van personen en de opvallende kwaliteit van de graven samenvallen.

Binnen vak B van de begraafplaats Zuidwolde zijn diverse grafmonumenten die voldoen aan de gestelde criteria. In bijlage 2 wordt in delen uit het boek "De Stenen Tuin" van Natuurvereniging Zuidwolde, geschreven door o.a. Bert Steenbergen, een aantal graven binnen vak B beschreven en afgebeeld. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat veel graven binnen vak B voldoen aan de gestelde criteria.

1.2. Alle graven binnen vak B als historisch waardevol aan te merken.

Binnen vak B komen veel graven in aanmerking om de status historisch waardevol te krijgen. Het gaat dan ook om de oudste graven die op de begraafplaats Zuidwolde aanwezig zijn. Door het als geheel te beschermen blijft een belangrijk deel van de oorspronkelijke grafcultuur behouden.

1.3. De gemeentelijke begraafplaats van Zuidwolde heeft een hoge natuurwaarde. Er zijn door de natuurvereniging Zuidwolde vele zeldzame paddenstoelen, mossen, planten en vlinders e.d. waargenomen. Ook soorten die op de bedreigde rode lijst

voorkomen. Met name in vak B komen zeldzame beschermde soorten voor. Door de grafmonumenten binnen vak B de cultuurhistorische bescherming te geven, vind er geen schade aan de natuurwaarde meer plaats. Door de beschermde cultuurhistorische waarde vindt het ruimen van graven niet meer plaats, wat verstoring van de bodem en ondergrond tegengaat. Door het ecologische beheer van de begraafplaats blijft de natuurwaarden behouden.

- 2.1. Door dit besluit, zullen de graven, in bezit van de gemeente, niet geruimd worden. Wanneer de grafrechten van particuliere rechthebbende vervallen, of niet op naam erfgenaam worden gezet, zal de gemeente de rechthebbende van de graven worden. Door de beschermde status vervallen de eventueel van toepassing zijnde termijnen en vervallen de regels van ruimen voor de graven in bezit van de gemeente.
- 2.2. Alle graven binnen vak B zijn voor onbepaalde tijd uitgegeven. Dit houdt in dat alleen op verzoek van rechthebbenden graven geruimd kunnen worden of herbegraven of bijzetting plaats kan vinden. Aan deze particuliere grafrechten kan niks veranderd worden. De graven die in eigendom zijn of komen van de gemeente zullen door de cultuurhistorische bescherming niet geruimd mogen worden, en van die graven mogen de bestaande grafafdekkingen niet verwijderd worden.

Maar

- 2.1. Door het niet ruimen van de graven, in bezit van de gemeente en het niet kunnen afdwingen van onderhoud- of herstelwerkzaamheden aan particuliere graven, kan het cultuurhistorische beeld van vak B, verwaarlozen.

Achtergrond

De beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen, gemeente De Wolden 2011 geeft in artikel 24 aan dat er een lijst wordt bijgehouden waarop historische graven staan die behouden moeten blijven. In 2013 heeft de gemeenteraad besloten tot het sluiten en ruimen van vakken op de begraafplaats Zuidwolde. Naar aanleiding hiervan zijn er selectiecriteria opgesteld om de selectie historische graven te kunnen maken. Door deze selectiecriteria is beter te bepalen waaraan graven c.q. grafmonumenten dienen te voldoen om in aanmerking te komen voor plaatsing op deze lijst.

Uit de al gemaakte lijst en deze selectiecriteria is de informatie gehaald over de graven van vak B.

De natuurvereniging Zuidwolde heeft onderzoek gedaan naar de natuurwaarden op de begraafplaats van Zuidwolde. Uit dit onderzoek komt naar voren dat door zijn inrichting en het al bijna 200 jaar verschrallend beheer, er een grote natuurlijke rijkdom van plantengroei, insecten en vooral een paddenstoelenrijkdom van grote betekenis. Naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van de natuurvereniging Zuidwolde is er een boek over de begraafplaats Zuidwolde uitgebracht met titel "De stenen tuin" 'de begraafplaats van Zuidwolde'. Hierin wordt niet alleen de geschiedenis en beschrijving van oude graven behandeld, maar vooral de grote natuurrijkdom. Het boek is mede aanleiding om delen van de begraafplaats een cultuurhistorische beschermde status te geven, om de natuurrijkdom en cultuurhistorische rijkdom te beschermen en te behouden.

Door de wijze van onderhoud van de begraafplaats, is deze natuurrijkdom ontstaan. Er wordt één keer per jaar voor 1 november gemaaid, en het maaisel wordt verwijderd. Hierdoor kunnen planten bloeien en tot zaadvorming komen en door verwijderen van het maaisel blijft de grond voedingsarm, waar bijzondere planten en paddenstoelen het goed op doen.

Grafrechten:

Bestaande grafrechten moeten door erfgenamen binnen 6 maanden na overlijden rechthebbende erfplater, op naam worden overgeschreven. Dit is volgens artikel 15 van de Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente De Wolden 2011. Gebeurt dit niet dan vervalt het grafrecht en vervalt het recht van het graf aan de gemeente.

Doordat de begrafenisadministratie niet gekoppeld is aan het landelijk systeem, is het achterhalen van rechthebbende erg moeilijk. Het aanschrijven van rechthebbenden zal extra werk vergen, omdat alles handmatig in papieren archief moet worden uitgezocht.

De grafrechten en voorwaarden, zoals afmetingen, materiaal afdekking, ruimen, bijzetting e.d. die gelden op datum aankoop graf, blijven van toepassing. De beschermde cultuurhistorische waarde verandert niks aan deze bestaande grafrechten. Gelet hierop hoeven rechthebbenden ook niet geïnformeerd te worden over dit besluit.

Lijst:

Volgens het besluit van 29 januari 2018 wordt er in een lijst, van graven met een historische betekenis of grafdekking met een opvallende kwaliteit, vast gelegd. De beschermde status van vak B, zal ook in deze lijst opgenomen worden.

Informatiebord:

Het informeren over ruimen en andere informatie wordt niet ter plaatse van het graf aangegeven maar aan buitenzijde, bij ingang, begraafplaats.

Het plaatsen van een algemeen informatiebord bij vak B, wordt ten zeerste afgeraden, omdat dit door rechthebbenden en vanuit beeldvorming en beleving van de begraafplaats, als erg storend en niet gepast wordt ervaren.

Uitwerking van dit besluit is dat er een informatiebord aan de buitenzijde bij de ingang van de begraafplaats wordt geplaatst. Op dit bord komt informatie over de beschermde status van vak B, die alleen betrekking hebben op de graven in bezit van de gemeente en de hoge natuurwaarde die deze begraafplaats heeft.

De financiële gevolgen zijn

Nihil. Het toegepaste beheer blijft hetzelfde en omdat er graven voor onbepaalde tijd liggen met nog geldend grafrecht komt het deel zeker op korte termijn niet in aanmerking voor ruimen. Door de beperkte omvang, ligging en toegankelijkheid is het deel zeer beperkt geschikt voor herinrichting en nieuwe uitgifte van graven in de toekomst.

De mogelijkheid dat een rechthebbende van zijn grafrechten afziet, waardoor een graf vrij zou kunnen komen voor verkoop is nihil. Bij beëindigen van de particuliere grafrechten, komt het eigendom bij de gemeente te liggen. Door de beschermde status wordt het vrijgekomen graf niet geruimd en kan er dus ook geen verkoop nieuwe grafrechten plaats vinden. De kans dat dit gebeurt is te verwaarlozen. Gelet hierop loopt de gemeente geen inkomsten uit verkoop graven mis.

Het ecologisch onderhoud van vak B was al voor de gemeente. Kosten voor onderhoud en herstel van grafmonumenten binnen vak B liggen voor groot deel nog bij particuliere rechthebbenden (grafrechten voor onbepaalde tijd). De graven die van rechtswege in eigendom van de gemeente komen, zullen terughoudend hersteld worden. Gelet hierop zijn de financiële gevolgen voor de gemeente bij toekenning beschermde cultuurhistorische waarde van Vak B nihil.

Onderhoud- en herstelwerkzaamheden aan graven en grafafdekkingen, in bezit van de gemeente, binnen de beschermde status van vak B, zullen uit onderhoud budget Openbaar groen begraafplaatsen, kostenplaats 4057000200, bekostigd worden. Uit deze kostenplaats vind nu ook al het onderhoud aan gemeentelijke graven, urnenmuren e.d. plaats.

Alternatieven

Vak B niet de beschermde status te geven, en daarmee het risico van teloorgang natuurwaarden en cultuurhistorische waarden in de toekomst te accepteren.

Bijlagen

- Bijlage 1: Situatietekening vak B
- Bijlage 2: korte beschrijving en delen uit boek "De Stenden Tuin"